

Çətin günün dostu

Mayası halallıqdan yoğrulmuşdu. Şeirimizin, sözümüzün ağır kişilərindən idi Ağa Laçınlı. Ağır oturub, batman gəlməyi sevərdi. Sadəlik, səmimiyyət və təvəzökarlıq boynuna biçilmişdi.

Ağa Laçınlının öziz xatirəsinə

Doğulub boya-başa çatdığı dağlar kimi vüqarlı, əzəmətli görkəmi vardı. Qayğılı görünür, fikirlə gəzərdi. Geniş alında duyulənən qınşlar keçdiyi çətinliklərdən, keşməkeşli ömür-gün yolundan xəbər verirdi. Halallıqla böyütmüşdü övladlarını. Oğlanlar qürur mənbəyi idi. Fəxrinin, Oqtayın, Azərin yelinə uçurdu. Təbiətin özü kimi təbi idi. İllərlə yol yoldaş olmuşduq. Rayonlara gedər, şeir oxuyar, məclislər keçirərdik.

- Ay Musa, rayona, kəndə gələndə özümə dönürəm, - deyirdi. - Şəhərdə elə bil adam özü olmur, kimisə yamsılıyır, hansısa rolun ifaçısına dönür. Ə, vallah, adam bu qoyunlu-quzulu çöllərdə ölüb qalmaq istəyir.

Bu sözləri elə içdən, elə yangılı deyirdi ki...

Tanışlığımızın qırx ilə yaxın bir tarixçəsi vardı. Mən Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinin axşam şöbəsində ikinci kursda oxuyanda Ağa müəllim də dekanlıqda işə düzəldi.

İlk tanışlığımız dostluğa çevrildi. Mənim şeir yazdığım-dan xəbər tutan Ağa Laçınlı (həmin vaxtlar artıq iki-üç kitab müəllifi idi. Şair kimi tanınırdı) bir-iki şeirimə dinləyəndən sonra:

- Ə, sən əməlli-başlı şairənsən, danıxma, vaxt gələcək, çap da olunacaqsan, məni öz qardaşın bil. Nə sözün-sovun olsa çəkinmə, əlimdən gələn köməyi səndən əsirgəmə-rəm, - demişdi.

Demişdi və elə həmin vaxtdan da istəyini, məhəbbətini ürəyimə köçürmüşdü. Mən Ağaya arxalanırdım. Ağa çətin günün dostu idi. Mən "Gənclik" nəşriyyatına redaktor dü-

zələndə buna ən çox sevinənlərdən biri də dostum Ağa Laçınlı idi. Mətbuatda çap olunan şeirlərimi diqqətlə oxuyar, həmişə öz fikrini bildirərdi.

Aramızda on ildən artıq yaş fərqi olsa da, məni özünə tay-tuş eləmişdi. Möhkəm zərəfatımız vardı... Mən hər dərdən ona "Ağa müəllim" deyərək müraciət edəndə "Ə, müəllim özünsən" deyib onun nəzərində "bu soyuq" rəftara xitam verərdi.

Yaxşı yolluğu vardı. Səfərdə dostlarına xoş ovqat bəxş edərdi. Sadə idi, səmimi idi. Rəsmiyyətdən qətiyyəni xoşu gəlməzdi. Bir dəfə, gərək ki, Daşkəsənə getmişdik. Katib bizi hörmət və ehtiramla qarşıladı. Raykomda təşkilat şöbəsinin müdiri işləyən ucaboy, son dərəcə rəsmi görüntülü bir kişini çağırdı və bizi təqdim elədi. "Şairlərin görüşlərini yüksək səviyyədə təşkil edərsən, özlərini də danıxmağa qoymazsan, indi qışdır, dağlarımız qarlı örtülüdür, ancaq dağda böyüyən şairlərimiz üçün bunun elə də fərqi yoxdur, daha da xoş olar, uşaqlıq illərini təzədən xatırlayalar. Həm də görsünlər bu qarda-çovğunda biz nələr çəkirik".

Ağa müəllim katibin sözlərini zarafatla cavablandırıb aramızda bir səmimiyyət körpüsü saldı.

- Filankəs müəllim, - dedi - nə çəkdiyinizdən xəbərdar-nıq. Əlbəttə, kef çəkirsiniz, halal xoşunuz olsun, bizim kimi dərd çəkəsi deyilsiniz ki... Amma bizi elə adama tapşırırsınız ki, bir az başqa olsun, özümüzü rahat hiss edək.

Katib bu sözdən azca tutulsa da, bir qəhqəhə çəkdi və dedi ki, Ağa müəllim, sizi müşayiət edəcək Lətif müəllim, elə siz deyən adamdır, mənim yanımda özünü boğmağına baxmayın. Bilirəm nə deyirsiniz, özünü çəkənlərdən deyil.

Əsl həyat adamıdır. Bir də ki, sizi kimə etibar etmək artıq mənim səlahiyyətimdir.

Daşkəsəndə dörd gün maraqlı görüşlərimiz keçdi, hər görüşün sonunda da qonaqlıq, sağlıqlar, zarafatlar... Lətif müəllim, bizə elə qaynayıb-qarışmışdı ki... Görüşlərdə oxuduğumuz şeirlərin bir neçəsini də əzbərləmişdi. Ancaq ayrılanda məni kənara çəkib dedi:

- Musa müəllim, deyəsən axı siz öz iş yerlərinizi mənə yanlış dediniz. Ağa müəllim nəşriyyatda işləyir, siz də universitetdə, eləmi?

Mən Ağa müəllimi çağırdım, Azərbaycan Dövlət Universitetinin dünya ədəbiyyatı kafedrasının müəllimi olduğumu sənədiylə təsdiqlədi. Lətif müəllim Ağa müəllimi təzədən bağrına basdı, onun bu qədər sadə, səmimi, öz diliylə desək, "kəndçi" olduğuna heyrət elədiyini bildirdi. Bu dörd gün Ağa müəllimə öz kəndçiliyini, qoyun-quzu otardığı uşaqlıq illərini qaytarmışdı. Ağa müəllim özünə, yaddaşına qovuşmuşdu Daşkəsənin qarlı dağlarında...

Ağa Laçınlı ilə hər görüşümdə o günləri xatırlayı, onunla bağlı gülməli xatirələri çözləyirdim. Bir dəfə belə görüşlərin birində o, çox kədərli və tutqun tərzdə dedi:

- Ə, Musa, bunları yaz də, nə vaxt yazacaqsan, mən öləndən sonra?!

Mən onu bu ovqatdan çıxarmaq üçün bir zarafat elədim... Rəfiq Zəkənin Tələt Əyyubova dediği sözləri təkrarladım: "Ağa, - dedim, - qorxma sən ölənlə deyilsən, bəlkə o xatirəni də mənim haqqımda özün yazasın".

İndi bu gün o görüşü, o anı xatırlayıb peşmançılıqla kövrəlirəm, ürəyimdən qara qanlar axır, doğrudanmı Ağa-nı itimmişik?!

Niyə mən özü dediyi o günlərdə bu xatirələri dilə gətirmədim? Sağlığında yazsaydım, başqa cür yazacaqdım, dadını-duzunu, sumasını, istiotunu azaltmadan, əskiltmədən... Nə bilim vallah, görünür, çox şey adamın özündən asılı deyil.

...Mən artıq altı-yeddi ilə yaxın idi ki, "Gənclik" nəşriyyatında redaktor işləyirdim. Yaşım otuz haqlayırdı. Evim yox idi deyərək evlənmə bilmirdim. Musabəyov qəsəbəsində Qanlıgölün sahilində ev tikib məskunlaşan bir qohumum həyətidə mənim üçün də yer ayırmışdı. Bir "gecəqondu" qalmaq lazım idi. Lakin bu iş olduqca yasaq idi. Milis işçiləri aman vermirdilər. Bu işi görməyi, milislərlə dil tapmağı Ağa müəllim öz boynuna götürdü.

Bir neçə gün sonra Ağa müəllim məni Əli Vəliyevin evinə apardı. Ağa müəllim orda işləyən (Musabəyov qəsəbəsində) rəis müavininin Qubadlıdan olduğunu və həmin adamın Əli müəllimin sözüündən çıxma bilməyəcəyimi xatırladı. Əli müəllimin söhbəti çox ötkəm və kəsə oldu:

- Ağa Laçınlı, - dedi - bunu mənə deməsən də olardı, elə

özün də gedə bilərdin. Hüseyin Kürdoğlunu da götür, get o rəis müavininin yanına, de ki, Musa Ələkbərli evlənməlidir. Yaşı ötür, "Gənclik" nəşriyyatında arvadların-qızların içində. Allah eləməmiş, əlindən bir xata çıxar, biabır olarınq.

Mən qırpıqımı qızardım, pərtlikdən yanaqlarım od tutub yanırdu. Ağa müəllim qəhqəhə çəkib gültür, Əli müəllimlə lap tay-tuş kimi zarafatlaşırdı.

Səhəri gün xətrini dünyalarca istədiyimiz Hüseyin Kürdoğlu, Ağa Laçınlı və mən rəis müavininin yanında olduq. Məsələ yoluna qoyuldu. 1978-ci ilin noyabr ayında qohumumun mənə ayırdığı yerdə gecənin birində bir otaq - gecəqondu yapa bildik və bu gecəqondu mənim və şair qardaşım Bəhlül Ataxallının, Gəray Göyyurdun gələcək tələyində, demək olar ki, hələdici rol oynadı. Üçümüzün inşaa olunduğu o gecə Ağa müəllimin xahişi ilə filologiya fakültəsinin axşam şöbəsinin altı-yeddi tələbəsi də mənim köməkçim oldu.

Ağa ilə bağlı xatirələrim bitib-tükənməzdir, bir yazıya, beş yazıya sığsı deyil. Mən bu yazıya nöqtə qoymaq istəyəndə Ağarın o sözləri yenidən qulaqlarımda səsləndi. O sanki indi deyirdi: "Ə, Musa, yazsana bu xatirələri. Bəs nə vaxt yazacaqsan? Bəlkə mənim dirilib qayıtmağımı gözləyirsən?!"

Mənsə ona xəyalən cavab verirəm: - Sən ölməmişsən, Ağa Laçınlı, sən yaşayırsan, şeirlərinlə, o təmiz, bülür şəxsiyyətinlə, sonsuz xeyirxahlılıqla, dost-qohuma yanımçılıqla, duzlu-məzəli zarafatlarınla, ağır-ciddi görkəminlə, hər məni görəndə "hələ mən kəsə deyirəm", "sözün qıçası" deyərək uzatdığın söhbətlərlə... O söhbət söhbət xatirəyə olmurdu, o söhbət canidildən gəlirdi, ürəyinin tac damarından süzülürdü. Sən doğmalıq mücəssəməsiydin, Ağa Laçınlı...

Yerin behişt, torpağın qu tükündən yumşaq olsun. Səni torpaq dərdi ərtdi. Sən Ağa Laçınlı idin, Laçınsızlığa dözə bilməzdin! Anan haqq dünyasına qovuşanda "Anam anasından ayrı yadır" deyib kövrələnəyin bu gün də gözəlirimin qabağındadır. Balalarından nigarən getməyin də məni yaman ağrıtdı. Gərək onları toyunu görəydin, gərək nəvələrin başına toplaşaydı, gərək onların sayını itirəydin... Bu "gərək"lərin hamısını sadalasan "sözün qıçası"ndan qısas almıyaram. Hələlik, Ağa Laçınlı! Mənim şair qardaşım, mənim kimi səni yaxından tanıyanlar ölümünə heç vaxt inanmayacaqlar. Sən ölüm körpüsünü keçib ölümsüzlüyə qovuşdun, Ağa Laçınlı! Ölümsüzlüyün mübərək, əbədiyyətin uğurlu olsun!

● Musa ƏLƏKBƏRLİ